

VARHAISKASVATUKSEN KIUUSAAMISEN EHKÄISYN SUUNNITELMA 2025—2026

Sisällysluettelo

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma
2. Mitä kiusaaminen on?
3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?
4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa
5. Kiusaamiseen puuttuminen
6. Yksikön omat tarkennukset

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Tämä on Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma. Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma tehdään jokaiseen varhaiskasvatusyksikköön. Suunnitelma sisältää kaikkia yksiköitä koskevan kaupunkitasoisen osion sekä jokaisen varhaiskasvatusyksikön omat tarkennukset.

LAIT JA OHJAAVAT ASIAKIRJAT

Lapsella on oikeus turvalliseen varhaiskasvatusympäristöön

**Varhaiskasvatuslaki
(540/2028, 10 §)**

**Lasta tulee suojata
väkivallalta, kiusaamiselta
ja muulta häirinnältä.**

**YK:n lasten
oikeuksien sopimus**

**Jokaisella lapsella on
oikeus turvalliseen
ympäristöön.**

Tampereen varhaiskasvatussuunnitelma 2022

**Varhaiskasvatusyksiköissä laaditaan kiusaamisen
ehkäisemisen suunnitelma yhdessä lasten,
huoltajien ja henkilöstön kanssa osana yksikön
toimintasuunnitelmaa.**

**Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä
ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti
osana toimintakulttuurin kehittämistä.**

2. Mitä kiusaaminen on?

Kiusaaminen on tahallista ja haitallista käyttäytymistä, joka aiheuttaa pahaa mieltä. Kiusaaminen on ryhmäilmiö, joka perustuu lasten väliisiin sosiaalisiin suhteisiin. Kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee vallan epätasapaino, jossa kiusaaja tai kiusaajat ovat ylivoimaisessa asemassa uhriin nähden esimerkiksi iän, kavereiden määrän, taitojen tai fyysisen vahvuuden suhteen. Kiusaaminen on toistuvaa toimintaa, joka kohdistuu yksisuuntaisesti samaan henkilöön.

Lapset vasta harjoittelevat sosiaalisia taitoja, eikä empatiakyky ole vielä täysin kehittynyt. On hyvä huomioida, että lapsilla voi olla haastavia vuorovaikutus- ja ristiriitatilanteita myös ilman, että kyse on kiusaamisesta.

3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?

Varhaiskasvatuksessa kiusaamisen vastainen työ on ennen kaikkea vuorovaikutustaitojen sekä ryhmässä toimimisen harjoittelua ja tunnetaitojen opettelua. Henkilöstön aktiivinen läsnäolo arjen kaikissa tilanteissa on lapsiryhmän turvallisuuden ja myönteisen ilmapiirin perusta. Jatkuva havainnointi ja havainnoista keskustelu tiimin kesken mahdollistaa kiusaamiseen puuttumisen.

Lapsille aikuisten johdonmukainen toiminta ja yhteisesti sovitut pelisäännöt ja sopimukset luovat selkeyttä toimintatapoihin ja omalta osaltaan ennaltaehkäisevät ristiriitatilanteita ja kiusaamista.

TURVALLISEN ILMPIIRIN LUOMINEN JA KAVERITAITOJEN TUKEMINEN

MYÖNTEINEN VUOROVAIKUTUS

- Eleet, ilmeet ja kehonkieli
- Positiivinen ilmapiiri, myös aikuisten välillä
- Sensitiivinen kohtaaminen
- Huomio vahvuuksiin, onnistumisiin ja yrittämiseen
- Nähdäksesi ja kuulluksi tulemisen varmistaminen

RYHMÄYTYMINEN

- Me-hengen vahvistaminen koko toimintakauden ajan
- Yhdessä mietityt säännöt ja sopimukset
- Pienryhmätoiminta

TURVATAIDOT

- Kehotunnekasvatus
- Omien rajojen tunnistaminen
- Toisten rajojen kunnioittaminen

4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa

Tunteet ohjaavat voimakkaasti lapsen käyttäytymistä ja toimintaa. Tunteet ovat läsnä kaikissa arjen tilanteissa ja niiden säätelyä ja ohjausta tulee harjoitella. Tunnetaidot tarkoittavat kykyä tunnistaa, nimetä, ilmaista ja säädellä omia tunteita. Taitojen karttuessa lapsi oppii ymmärtämään, että myös muilla on tunteet ja se toimii pohjana ympäristön ymmärrykselle ja empatiakyvyn kehittymiselle. Kaikkiin tunteisiin liittyy aina jokin syy. Tunnetaitokasvatukseen kuuluu, että lapset oppivat ymmärtämään näitä syitä tunteiden taustalla. Aikuisella on suuri rooli tunnetaitojen kehittymisen tukemisessa. Parhaimmillaan hyvät tunnetaidot lisäävät lapsen hyvinvointia ja turvallisia ihmissuhteita.

MITEN TUNNETAITOJEN KEHITTYMISTÄ TUETAAN?

Aikuisen malli kaikissa vuorovaikutustilanteissa

Arjessa tunteiden läpikäyminen ja sanoittaminen

Tunteiden äärelle pysähtyminen

Aikuisen sensitiivisyys, läsnäolo ja kunnioittava suhtautuminen

Materiaalien hyödyntäminen (kuvakortit, kirjallisuus, sadut, laulut)

Leikki

5. Kiusaamiseen puuttuminen

MITEN KIUZAAMISEEN PUUTUTAAN?

5.1. Kiusaamiseen puuttuminen varhaiskasvatuksessa

Kiusaamistilanteiden huomaaminen ja niihin puuttuminen edellyttää henkilöstöltä läsnäoloa ja jatkuvaa havainnointia. Aikuisilla on velvollisuus puuttua välittömästi kaikkiin tilanteisiin, joissa lapsi kokee tullessa kiusatuksi. Lapsen kokemusta kiusatuksi tulemisesta ei tule koskaan vähätellä tai mitätöidä.

Arjessa tapahtuvat yksittäiset konfliktit ja riidat voidaan yleensä ratkaista heti. Sen sijaan kiusaamisen selvittely vaatii pidempää työskentelyä, jossa tarkastellaan kiusaamisen kaikkien osapuolten sekä koko ryhmän tilannetta yhdessä huoltajien kanssa. On tärkeää huomioida, että myös kiusannut lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja apua. Jokainen kiusaamistilanne edellyttää johdonmukaista jatkoseurantaa kiusaamisen loppumisen varmistamiseksi.

6. Yksikön omat tarkennukset

YKSIKÖN OMAT TARKENNUKSET

6.1. Millä tavoin yksikkömme lapsiryhmissä luodaan turvallinen ilmapiiri ja tuetaan tunne- ja kaveritaitoja?

Tarkentakaa kaupunkitasoisen suunnitelman sisältöjä yksikkökohtaisilla kirjauksilla.

- Kauden alussa ryhmäytyminen on tärkeää. Lasten osallisuuden tukemiseen sekä kaverisuhteiden muodostumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.
- Tervehditään kaikkia (sekä aikuiset, että lapset), jotta tulemme tutuiksi toisillemme.
- Tärkeää luoda turvallinen yhteys lapseen, jotta lapsen on helppo lähestyä aikuisia.
- Ryhmissä käytetään pienryhmätoimintaa päivittäin. Pienryhmätoiminnassa aikuinen on mukana tukemassa lasten välisiä vuorovaikutussuhteita. Tämä mahdollistaa myös lapsen yksilöllisen kohtaamisen ja huomioimisen.
- Haluamme, että jokainen lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi vaikka yhteistä kieltä ei olisikaan lapsen kanssa.
- Käytämme tuettua leikkiä, missä aikuinen on rikastuttamassa, mallittamassa ja ohjaamassa leikkiä. Tuetun leikin avulla pystymme varmistamaan, että lapset tulevat kuulluksi leikin aikana.
- Ryhmän säännöt laaditaan yhdessä lasten kanssa, lapsen ikätaso huomioiden.
- Käytämme vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin tukena mm. kuvia, tukiviittomia, pikapiirtämistä ja muuta visuaalista tukea.
- Lasten sosiaalisten suhteiden havainnointi (esim. sosiogrammi) ja havaintojen pohjalta toiminnan arviointi ja kehittäminen.
- Ristiriitatilanteissa pysäytetään tilanne ja selvitetään, mitä siinä jokaisen osallisen mielestä on tapahtunut, miltä se tuntui sekä miten tilanne lasten mielestä pitäisi sopia (Pisarapuuttuminen)
- Materiaalina hyödynnämme mm. Fanni-tunnetaitomateriaalia, vahvuuksien tunnistamiseen Huomaa hyvä-materiaalia, ja suomen kielen taitojen vahvistamiseen Kielenupun lauluja. Lisäksi hyödynnämme draaman keinoja (esim. näytteleminen, käsinuket ja pehmolelut)
- Musiikin keinot mm. lohdutuslaulut, kaverilaulut, tunnelaulut.
- Lapsen positiivinen huomioiminen päivittäin

Tiimin jäsenten välinen keskinäinen vuorovaikutus on malli lapsille! Työyhteisö sitoutuu kiusaamisen ehkäisyyn ja yhteisten käytäntöjen noudattamiseen. Kaikilla työntekijöillä on yhdenmukainen tieto siitä, miten kiusaamistilanteissa toimitaan ja miten niitä käsitellään lasten kanssa.

Avatkaa käytettyjen menetelmien periaatteet ja kiusaamiseen puuttumisen vaiheet mahdollisimman konkreettisesti.

6.2. Millä konkreettisilla tavoilla kiusaamiseen puututaan?

- Ennakointi, aikuisen aktiivinen läsnäolo.
- Kolmen kohdan sääntö (lapselle): jos näkee, kuulee tai tuntee jotain ikävää, niin sanoo ei, lähtee pois ja kertoo asiasta turvalliselle aikuiselle.
- Yhteisten sääntöjen laadinta ja niihin palaaminen yhdessä lasten kanssa
- Käytöksen liikennevalot.
- Rauhoittumisen mahdollistaminen aikuisen kanssa, lasta ei jätetä yksin, esim. ulkoilussa aikuisen käteen. Jälkikäteen lapsen kanssa käydään tilanteet läpi.
- Pikapiirtäminen yhteisen käsittelyn apuna.
- Tilanteiden ja tapahtumien sanoittaminen lapselle.
- Vapaassa leikissä sekä ulkoilussa aikuisen sensitiivinen läsnäolo
- Värinauttien ja Viitottu Rakkaus-sivuston materiaalit kaveritaitoihin.
- Kuvatuki syy-seuraus -suhteisiin
- Tunteiden tunnistaminen ja sanoittaminen
- Lapselle tarjotaan keinoja käsitellä ja ilmaista erilaisia tunteita

6.3. Miten kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten ja huoltajien kanssa?

- Tilanteet käsitellään avoimesti ja välittömästi kaikkien osapuolten kanssa. Tilanteen selvittää vanhemmille se työntekijä, joka on ollut tilanteessa läsnä (jos vain mahdollista), tarvittaessa tulkkauksen avulla.
- Vanhempainilloissa keskustellaan siitä, mitä vanhemmat käsittävät kiusaamiseksi. Vanhemmille ohjaavaa materiaalia keskustelun/kasvatuksen tueksi (MLL, Mieli ry, Neuvokas perhe).
- Keskustellen koko ryhmän kesken, keskustelu myös kahden kesken osapuolten välillä.
- Kiusaamisen vastainen suunnitelman esittely vuosittainen toiminnallisessa perheiden ja yhteistyötahojen illassa.
- Ryhmytymisestä kertominen; avataan vanhemmille toiminnan arvopohjaa ja miten yhteisöllisyyteen pyritään, lasten välinen empatia ja yhteisöllisyys ehkäisee konflikteja.
- Anteeksipyyntö-kortin askartelu päiväkodissa tai kotona.
- Käytöksen liikennevalo-menetelmästä kertominen vanhemmille.
- Tarvittaessa yhteistyöpalaveri laajemmalla osallistujamäärällä (esihenkilö(t), erityissosionomi, veo tms.)

6.4. Suunnitelma laadittu 31.10.2025

Suunnitelma on läpikäyty tiimeissä ja sen jälkeen koottu asiat yhteisessä pedagogisen tuen tiimissä suunnitelmaan. Kirjaamassa olivat yksikön varhaiskasvatuksen opettajat, sosionomit, varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä esihenkilöt.